

РЕЦЕНЗІЯ

доктора ветеринарних наук, професора КІСЕРИ Ярослава Васильовича
на дисертаційну роботу **ІВАШКІВА Богдана Богдановича** з теми:
***«Клініко-експериментальне обґрунтування комплексного лікування собак
за мастоцитоми шкіри»***,

представленої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в
галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» у
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького.

Актуальність теми. Шкіра, будучи багато функціональним органом живого організму, створює захисний бар'єр між організмом та навколишнім середовищем і, зазвичай, піддається негативному впливу шкідливих чинників, як з середини, так із зовні. Безперечно це стає причиною численних захворювань, в тому числі неопластичного характеру. Поміж останніх особливої уваги заслуговують пухлини опасистих клітин, які за природою належать до злоякісних, проявляються специфічними клінічними ознаками, мають непередбачувану біологічну поведінку та прогноз, чим і створюють багато клопотів в роботі практикуючих лікарів. Слід відмітити, що запропоновані впродовж останніх років протоколи лікування мастоцитоми у собак не забезпечують бажаного терапевтичного ефекту, тому розробка нових та удосконалення відомих схем лікування залишаються на сьогодні актуальною проблемою.

Аналіз змісту дисертації, її методичний рівень і ступінь завершеності. Дисертаційна робота оформлена згідно вимог, що ставляться до таких робіт та містить, відповідно, усі основні структурні елементи (вступ, огляд літератури, вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи, результати власних досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, рекомендації виробництву, список використаних джерел і 8 додатків). В анотації українською та англійською мовами автор лаконічно представив результати власних досліджень з акцентом на основні елементи наукової новизни та практичне значення. Обсяг дисертації займає 209 сторінок комп'ютерного тексту. Основний текст дисертації викладено на 153 сторінках

комп'ютерного тексту, ілюстровано 19 таблицями та 50 рисунками. Список використаних джерел містить 208 найменувань, у тому числі – 172 латиницею. У вступі здобувач наводить основні дані про дисертаційну роботу, де окреслює наукові та практичні результати, мету й поставлені завдання досліджень, зв'язок роботи із тематикою науково-дослідної роботи кафедри хірургії Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького “Моніторинг виникнення і перебігу хірургічних захворювань; розробка заходів профілактики хірургічної патології та ефективних методів лікування хворих тварин” № 0111U009819 (2015-2020 рр.); № 0121U109948 (2020-2025 рр.). Дисертант був виконавцем підрозділу “Клініко-експериментальне і теоретичне обґрунтування застосування паліативно-хірургічних методів та таргетної терапії за неоплазій у продуктивних і дрібних домашніх тварин”. Частина досліджень дисертаційної роботи виконувалась у Вроцлавському природничому університеті (Республіка Польща).

Розділ «Огляд літератури» (с. 32-59) викладений на 28 сторінках друкованого тексту і включає 5 підрозділів у яких проаналізовано літературні дані про поширення хірургічної патології у собак; роль зовнішніх та внутрішніх чинників у розвитку пухлин; основні принципи діагностики пухлин у собак; етіологію, патогенез, діагностику; сучасні методи лікування. Представлені літературні дані свідчать про актуальність вивчення поширення, діагностику та лікування собак за мастоцитоми шкіри.

У розділі 2 «Вибір напрямів досліджень. Матеріали та методи виконання роботи» (с. 60-79) автор детально описав етапи та схему проведення дослідження, об'єкт та місце дослідження, охарактеризував усі методи дослідження.

Основну частину дисертації займають 2 розділи «Власних досліджень» (с. 80-154), у яких представлена інформація про поширення онкологічних хвороб і структура спонтанних неоплазій у собак; клініко-морфологічну та інструментальну діагностику мастоцитоми шкіри у собак; цитологічну та гістологічну верифікацію мастоцитоми; ультраструктурну характеристику

мастоцитоми; гематологічні показники собак за мастоцитоми; застосування хірургічного методу за лікування мастоцитоми; клініко-гематологічний статус собак за ад'ювантною хіміо- та біотерапії; порівняльну ефективність різних методів лікування.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» (с. 155-164), викладений на 10 сторінках, проведено аналіз та обговорення результатів власних досліджень. Матеріали цього розділу вказують на виконання поставленої мети. Загалом даний розділ добре опрацьований, проведені дослідження науково узагальнені та співставлені з достатньою кількістю публікацій у зарубіжних джерелах наукової літератури.

Розділ «Висновки» (с. 165-169) містить 12 пунктів, які повністю висвітлюють поставлені завдання, ґрунтуються на результатах власних досліджень та їх теоретично обґрунтованих узагальненнях. Відповідають меті, завданням і змісту роботи. Пропозиції виробництву (с. 170-172) базуються на вірогідності та доказовості результатів експериментальних досліджень.

Список використаної літератури (с. 173-198) налічує 208 джерел, які стосуються тематики дисертаційної роботи. У розділі «Додатки» містяться акти впровадження наукових досліджень у практиці лікарів ветеринарної медицини клініки «СоноВет» та «доктора Маркевича», а також впровадження у навчальний процес п'яти ЗВО України.

В цілому аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить, що вона виконана на актуальну тему, на достатньо високому науково-методичному рівні та є завершеною працею, виходячи із її мети і завдання, методології виконання, способів і методів їх досягнення, об'єктивності та вірогідності результатів і на підставі яких сформульовані відповідні висновки і пропозиції виробництву.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та їх вірогідність підтверджується високим методичним рівнем виконаних досліджень, логічністю та послідовністю етапів досліджень, відповідністю поставленій меті й завданням роботи, вибраних клінічних, інструментальних,

гематологічних, біохімічних, фізичних, цитологічних, гістологічних, гістохімічних, ультраструктурних та статистичних методів досліджень. Результати досліджень оброблені статистично, зведені в таблиці та діаграми, узагальнені й детально проаналізовані.

Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, заснованих на результатах досліджень, є достатньо високим. Варто зазначити, що визначення мети дослідження цілком відповідає актуальності теми та її науково-практичному значенню. Крім того, мета і завдання досліджень з усією повнотою витікають із назви обраної дисертаційної праці. Наведені у дисертації об'єкт, предмет та методи дослідження відповідають основним напрямкам роботи.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів.

Здобувачем вперше теоретично і клініко-експериментально обґрунтовано комплексне лікування собак з пухлинами опасистих клітин за хірургічного видалення пухлин, у поєднанні з неoad'ювантною, ад'ювантною хіміотерапією та імунотерапією.

Вперше у вітчизняній ветеринарній хірургії встановлено поширення та структуру захворюваності собак на мастоцитому шкіри залежно від породи, віку, статі та нозології. За результатами обстеження собак вперше подано клініко-морфологічну характеристику мастоцитом шкіри згідно з міжнародною клінічною системою оцінювання пухлин, а також застосовано дворівневу гістологічну класифікацію неоплазій за Kiupel.

Вперше у вітчизняній ветеринарній медицині проведено морфологічне вивчення мастоцитоми шкіри у собак на тканинному, клітинному та ультраструктурному рівнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на підставі результатів досліджень патогенетично обґрунтовано мультимодальне лікування собак за мастоцитоми шкіри, яке полягає у застосуванні дексаметазону, шляхом неoad'ювантної терапії, оперативного видалення пухлини та ад'ювантної хіміотерапії, а також імунотерапії (застосування препарату імуностимулюючої дії – анфлурону у випадку мастоцитом високої

злоякісності та оперативного видалення пухлин) і біотерапії за неоплазій низького ступеня злоякісності, що дозволяє досягти більш якісної ремісії хвороби.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Результати дисертаційних досліджень, в тому числі й основні наукові положення роботи, повністю висвітлені в 11 наукових працях, у тому числі 5 статей в наукових фахових виданнях України та 6 тез доповідей на наукових конференціях.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації:

- с. 2 другий абзац перед 21 «Ветеринарія» пропущено – галузь знань;
- с. 9 і с. 163 дев'ятий рядок по тексту – клітин, які відіграють важливу в протипухлинному захисті, пропущено роль. Має бути – клітин, які відіграють важливу роль в протипухлинному захисті;
- с. 19 і с. 200 в списку опублікованих праць – 2, 3, 4, 5 некоректно вказано назву навчального закладу. Має бути – Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького;
- с. 22 і с. 135 в пункті 4.1 пропущено букву и в слові мастоцитоми;
- с. 75 в другому абзаці має бути – Із гематологічних показників включали визначення кількості і далі по тексту
- с. 78 в 11 рядку вказано льодянов, має бути льодяної
- с. 92 в 16 рядку вказано спостигали, а має бути – спостерігали;
- с. 126 представлений рис.3.40. Фібробластоподібні клітини подовгастої, веретеноподібної форми з різновеликими ядрами, аналіз якого відсутній в тексті.
- с. 133 другий рядок 3 абзацу вказано тево, а має бути – суттєво;
- с. 151 другий рядок 1 абзацу вказано табл. 4.8, має бути табл. 4.7;
- с. 158 не коректне завершення речення в 3 абзаці – Про подібні результати (74,46 % та, відповідно, 25,54 %) повідомляють [90]. Невідомо хто?

- с. 164 не коректне завершення речення в 2 абзаці – Про доцільність застосування імунотерапії в лікуванні онкологічних хвороб свідчать повідомлення [205,]. Кого?

Також є ряд запитань, які потребують уточнення:

- Чим зумовлена заміна преднізолону – дексаметазоном при проведенні хіміотерапії?
- Вами вперше у вітчизняній ветеринарній хірургії за обстеження собак клініко-морфологічну характеристику мастоцитом шкіри подано за міжнародною клінічною системою TNM оцінювання пухлин, а також застосовано дворівневу гістологічну класифікацію неоплазій за Kiupel. В чому їх сутність?
 - після екстирпації неоплазії застосовували вітчизняний лікарський препарат імуностимулюючої дії – Анфлурон. Охарактеризуйте механізм його дії?
 - На підставі чого Ви відносите мастоцити до пухлино специфічних клітин?

Незважаючи на окремі незначні недоліки наукової роботи, дисертаційна робота справила позитивне враження. Виявлені нами окремі зауваження не є принциповими і не зменшують наукової цінності та проблемного значення дисертаційної роботи. Сподіваємось, що висловлені оцінки та зауваження сприятимуть подальшому вдосконаленню знань дисертанта. Загалом вважаємо, що автор дисертації зробив істотний внесок у вирішенні поставлених задач ветеринарної медицини.

Загальний висновок на дисертацію. Вважаю, що рецензована дисертаційна робота Івашківа Богдана Богдановича на тему: «Клініко-експериментальне обґрунтування комплексного лікування собак за мастоцитоми шкіри» оформлена згідно вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до

оформлення дисертації», є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 «Ветеринарія» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензент професор кафедри епізоотології Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, доктор ветеринарних наук, професор **Ярослав КІСЕРА**